

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ THU HỒI HÀNG HÓA KHUYẾT TẬT THEO LUẬT BẢO VỆ QUYỀN LỢI NGƯỜI TIÊU DÙNG VIỆT NAM

*PHẠM THỊ HẠNH**

Ngày nhận bài: 22/05/2018

Ngày phản biện: 25/05/2018

Ngày đăng bài: 31/07/2018

Tóm tắt:

Thu hồi hàng hóa khuyết tật là nội dung quan trọng của Luật Bảo vệ người tiêu dùng. Thông thường, doanh nghiệp chỉ chịu trách nhiệm thu hồi hàng hóa và bồi thường thiệt hại khi họ có lỗi. Tuy nhiên, để bảo vệ tốt hơn quyền lợi người tiêu dùng, đồng thời xác định trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp về những hành vi trong kinh doanh, pháp luật các nước cũng như Việt Nam đã xây dựng chế định thu hồi và bồi thường thiệt hại do hàng hóa khuyết tật gây ra cả khi doanh nghiệp không có lỗi trên nền lý thuyết trách nhiệm nghiêm ngặt. Tuy nhiên, những quy định của pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng Việt Nam về thu hồi hàng hóa khuyết tật vẫn còn đang trong thời kỳ sơ khai, chưa đầy đủ, cần bổ sung, đặc biệt là trong giai đoạn hiện nay do yếu tố cạnh tranh, kỹ thuật, con người,... chi phối mà một số lượng lớn hàng hóa khuyết tật được cung cấp ra thị trường, gây thiệt hại hoặc có khả năng gây thiệt hại cho nhiều người tiêu dùng.

Từ khóa:

Thu hồi, hàng hóa khuyết tật.

Abstract:

Defective good recall is an important part of the Consumer protection law. Generally, enterprises are only responsible for recalling goods and compensating when they have fault. However, in order to protect consumers' interests better and determine the corporate social responsibility of business conduct, laws of other countries as well as Vietnam have established a legal framework for the recovery and compensate caused by defective goods even if the business is not faulted on the liability theory. However, provisions of the law on protection of consumers' interests in Vietnam for defective good recall are still in the early stages, not yet complete, and need to be supplemented, especially in the period nowadays, due to competitive factors, technology, people, etc., large quantities of goods are supplied to the market, causing damage or potentially causing damage to many consumers.

Key word:

Recall, defective good.

* ThS., Trường Đại học Tài chính - Kế toán Quảng Ngãi; Email: phamthihanh@tckt.edu.vn

A. ĐẶT VẤN ĐỀ

Kể từ khi được ban hành vào ngày 17/11/2010 và có hiệu lực vào ngày 1/7/2011, Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng đã tạo lập được hành lang pháp lý để bảo vệ người tiêu dùng, xác lập được sự ổn định trong quan hệ giữa người tiêu dùng với các tổ chức, cá nhân kinh doanh. Tuy nhiên, quá trình thực thi Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng cho thấy, tình trạng vi phạm quyền lợi của người tiêu dùng còn khá phổ biến, nhất là trong lĩnh vực an toàn thực phẩm, an toàn thông tin, hàng hóa khiếm khuyết kém chất lượng... Tình trạng trên do nhiều nguyên nhân, như: người tiêu dùng không lên tiếng khi có vấn đề tiêu dùng xảy ra một phần do họ chưa dành sự quan tâm đến quyền và nghĩa vụ của mình hoặc tâm lý ngại đụng chạm; doanh nghiệp thiếu thiện chí, không tôn trọng khách hàng, lạm dụng kỹ thuật về hàng hóa để chối bỏ trách nhiệm; vai trò của các cơ quan, hiệp hội bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng còn mờ nhạt. Bên cạnh đó, một số quy định của Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, trong đó có các quy định về thu hồi hàng hóa khuyết tật như: nghĩa vụ của doanh nghiệp, quyền của người tiêu dùng, cơ chế bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng khi hàng hóa khuyết tật lưu thông trên thị trường,... còn chưa đầy đủ, rõ ràng. Trong bối cảnh đó, vấn đề hoàn thiện luật pháp về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng mà cụ thể là vấn đề thu hồi hàng hóa khuyết tật là yêu cầu cấp thiết nhằm góp phần nâng cao hiệu quả thu hồi hàng hóa khuyết tật, từ đó bảo vệ tốt hơn quyền lợi người tiêu dùng.

B. NỘI DUNG

Thu hồi hàng hóa có khuyết tật là nội dung được điều chỉnh bởi nhiều văn bản luật bảo vệ người tiêu dùng thuộc các lĩnh vực khác nhau như: Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật 2006; Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hoá; Luật An toàn thực phẩm 2012, Luật Dược 2016, Luật Thủy sản 2017. Tuy nhiên, trong phạm vi nghiên cứu của mình, tác giả đi sâu phân tích những quy định liên quan đến thu hồi hàng hóa khuyết tật theo Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2010.

Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2010 quy định khi phát hiện hàng hóa có khuyết tật, doanh nghiệp cần thực hiện chính sách, biện pháp để ngừng và thu hồi sản phẩm; thông báo công khai về chương trình thu hồi và chịu các chi phí phát sinh trong quá trình thực hiện. Thực hiện quy định nêu trên, trong thời gian qua, số lượng chương trình thu hồi có sự gia tăng theo năm và phần lớn trong số đó được thực hiện trên tinh thần tự nguyện của các doanh nghiệp. Điều đó cho thấy sự thay đổi trong quan niệm của doanh nghiệp về việc sẵn sàng chấp nhận các sai sót trong sản phẩm và chủ động thực hiện các chương trình thu hồi nhằm đảm bảo quyền lợi của người tiêu dùng: Năm 2012, số vụ thu hồi là 9; năm 2013, số vụ thu hồi là 18; năm 2014, số vụ thu hồi là 17; năm 2015, số vụ thu hồi là 19; 9 tháng năm 2016 số vụ thu hồi là 17¹. Bên cạnh những thành tựu đạt được, thực tiễn thu hồi hàng hóa có khuyết tật hiện nay chưa tương xứng với lượng hàng hóa khuyết tật lưu thông trên thị trường, ví dụ:

¹ Bản tin cạnh tranh và người tiêu dùng số 60-2016.

Quá ít xe có khuyết tật bị triệu hồi², 80% số xe chưa được sửa lỗi³. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến tình trạng trên, trong đó có những nguyên nhân xuất phát từ những hạn chế, thiếu sót, bất cập từ những quy định của pháp luật, cụ thể trong bài viết là những phân tích về quy định của Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng 2010.

1. Về định nghĩa hàng hóa khuyết tật và thu hồi hàng hóa khuyết tật

Hàng hóa khuyết tật theo quy định của Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng là hàng hóa không đảm bảo an toàn cho người tiêu dùng, có khả năng gây thiệt hại cho tính mạng, sức khỏe, tài sản của người tiêu dùng, kể cả trường hợp hàng hóa đó được sản xuất theo đúng tiêu chuẩn hoặc quy chuẩn kỹ thuật hiện hành nhưng chưa phát hiện được khuyết tật tại thời điểm hàng hóa được cung cấp cho người tiêu dùng, bao gồm: Hàng hóa sản xuất hàng loạt có khuyết tật phát sinh từ thiết kế kỹ thuật; hàng hóa đơn lẻ có khuyết tật phát sinh từ quá trình sản xuất, chế biến, vận chuyển, lưu giữ; hàng hóa tiềm ẩn nguy cơ gây mất an toàn trong quá trình sử dụng nhưng không có hướng dẫn, cảnh báo đầy đủ cho người tiêu dùng⁴. Để phòng ngừa, khắc phục những sự cố không an toàn do hàng hóa khuyết tật có thể gây ra hoặc gây ra cho người tiêu dùng, pháp luật quy định các biện pháp được áp dụng là thu hồi và bồi thường thiệt hại. Thu hồi hàng hóa khuyết tật không được định nghĩa trong Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng cũng như bất kỳ một văn bản nào, ngoại trừ Thông tư số 03/2011/TT-BNNPTNT về truy xuất nguồn gốc và thu hồi sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm trong lĩnh vực thủy sản quy định về thu hồi sản phẩm nói chung: “*Thu hồi sản phẩm là áp dụng các biện pháp nhằm đưa sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm ra khỏi chuỗi sản xuất, chế biến, phân phối sản phẩm*”⁵. Trong nội hàm định nghĩa này, thu hồi sản phẩm chỉ là đưa sản phẩm không đảm bảo chất lượng ra khỏi chuỗi sản xuất, chế biến và phân phối sản phẩm bằng nhiều cách thức khác nhau. Tuy nhiên, khoa học pháp lý ghi nhận thu hồi hàng hoá, sản phẩm khuyết tật bao gồm các nội dung cảnh báo một khuyết tật kết hợp với đề nghị sửa chữa, thay thế hoặc hoàn lại tiền cho người tiêu dùng đang sở hữu hoặc sử dụng hàng hoá, sản phẩm khiếm khuyết⁶. Như vậy, thu hồi hàng hoá, sản phẩm khuyết tật không những là đưa sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm ra khỏi chuỗi sản xuất, chế biến, phân phối sản phẩm mà còn kết hợp với việc sửa chữa, thay thế hoặc hoàn lại tiền. Bởi vì, cung cấp ra thị trường hàng hoá, sản phẩm khuyết tật thuộc về trách nhiệm của doanh nghiệp (nhà sản xuất, nhà phân phối, nhà nhập khẩu), do đó sửa chữa, thay thế hoặc hoàn lại tiền cho sản phẩm khuyết tật mà mình tạo ra hiển nhiên là trách nhiệm của

² <http://xe.baogiaothong.vn/vi-sao-xe-o-viet-nam-it-bi-trieu-hoi-d194164.html>

³ <http://dantri.com.vn/o-to-xe-may/hang-ngan-xe-o-to-bi-trieu-hoi-do-loi-ky-thuat-80-so-xe-chua-duoc-sua-loi-20151109095742861.htm>

⁴ Khoản 3 Điều 3 Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2010.

⁵ Xem Khoản 3 Điều 3 Thông tư số 03/2011/TT-BNNPTNT quy định về truy xuất nguồn gốc và thu hồi sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm trong lĩnh vực thủy sản.

⁶ Xem efficient accident prevention as a continuing obligation: The duty to recall defective products (Jeffrey A. Lamken).

đang nghiệp đó. Việc xây dựng một khái niệm hoàn chỉnh về thu hồi hàng hóa có khuyết tật trong Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng xuất phát từ những yêu cầu sau:

Thứ nhất, tạo cơ sở pháp lý cần thiết nhằm nâng cao hiệu quả thu hồi hàng hóa khuyết tật. Có một thực tế diễn ra là khi ở nhiều quốc gia trên thế giới, doanh nghiệp tiến hành chương trình thu hồi với số lượng lớn hàng hóa khuyết tật mà doanh nghiệp cung cấp ra thị trường, thì tại Việt Nam cũng chính hàng hóa đó lại chưa được thông báo thu hồi hay tiến hành thu hồi⁷. Một phần xuất phát từ quy định pháp luật Việt Nam trong lĩnh vực này chưa đầy đủ và thực sự phù hợp với xu thế phát triển khách quan, trước tiên là quy định như thế nào là thu hồi hàng hóa khuyết tật.

Thứ hai, xét theo tính hệ thống, Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng Việt Nam là đạo luật gốc về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng nói chung, bên cạnh các văn bản luật bảo vệ người tiêu dùng trong những lĩnh vực cụ thể như thực phẩm, dược phẩm, thủy sản,... nên cần thiết phải có một định nghĩa về thu hồi hàng hóa, sản phẩm khuyết tật đồng thời định nghĩa đó còn phải phù hợp với xu thế pháp luật quốc tế.

Vì vậy, tác giả đề nghị điều khoản quy định về định nghĩa như sau: “*Thu hồi hàng hóa, sản phẩm khuyết tật là việc sử dụng các biện pháp đưa hàng hóa, sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn ra khỏi thị trường để sửa chữa, thay thế hoặc hoàn lại tiền*”. Định nghĩa này làm rõ được bản chất của thu hồi hàng hóa khuyết tật, không chỉ đơn thuần đưa hàng hóa không đảm bảo chất lượng, an toàn ra khỏi thị trường mà mục đích là để sửa chữa, thay thế hoặc hoàn lại tiền cho người tiêu dùng hàng hóa khuyết tật đó. Có như vậy, quyền lợi người tiêu dùng mới được đảm bảo.

2. Truy xuất nguồn gốc hàng hóa

Để có thể thu hồi hàng hóa khuyết tật, cần phải xác định được chủ thể chịu trách nhiệm cho việc thu hồi đó. Chủ thể chịu trách nhiệm thu hồi hàng hóa khuyết tật là tổ chức, cá nhân sản xuất, nhập khẩu hàng hóa⁸. Vì vậy, để hàng hóa khuyết tật được thu hồi cần xác định được tổ chức, cá nhân làm ra hàng hóa hoặc đem hàng hóa vào lưu thông trên thị trường. Tuy nhiên, việc xác định tổ chức, cá nhân sản xuất, nhập khẩu hàng hóa trong một số trường hợp là không dễ dàng, ví dụ: Nhiều chủ thể trong nước hoặc kết hợp trong và ngoài nước cùng cung cấp nguyên vật liệu hoặc sản xuất hàng hóa, nhập khẩu hàng hóa; xác định chủ thể trong trường hợp hàng hóa phát sinh khuyết tật thuộc loại hàng hóa lâu bền vì những loại hàng hóa này có thể tồn tại trong thời gian hàng chục năm. Vì vậy, quy định và xây dựng hệ thống truy xuất nguồn gốc hàng hóa là điều cần thiết.

Điều 18, tiêu chuẩn EC 178/2002 quy định: “*Truy xuất nguồn gốc có nghĩa là khả năng tìm ra nguồn gốc một loại thực phẩm, thức ăn gia súc, động vật sản xuất thực phẩm*”

⁷ <http://plo.vn/kinh-te/quan-ly/trieu-hoi-hon-20000-o-to-loi-tui-khi-qua-cham-724109.html>: Toyota triệu hồi xe bị lỗi túi khí chậm hơn so với thế giới.

⁸ Xem Điều 22 Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

hoặc một hợp chất muốn bổ sung vào thực phẩm hoặc thức ăn gia súc, thông qua các giai đoạn sản xuất, chế biến và phân phối". Định nghĩa về truy xuất nguồn gốc theo tiêu chuẩn EC 178/2002 chỉ bao gồm sản phẩm là thực phẩm, thức ăn gia súc, động vật sản xuất thực phẩm hoặc một hợp chất muốn bổ sung vào thực phẩm hoặc thức ăn gia súc mà không bao hàm hàng hóa ở nghĩa rộng là sản phẩm của lao động thông qua trao đổi, mua bán⁹ như các loại động sản, vật gắn liền với đất... Như vậy, theo nghĩa rộng, truy xuất nguồn gốc hàng hóa là khả năng theo dõi, nhận diện được một đơn vị sản phẩm qua từng công đoạn của quá trình sản xuất, chế biến, phân phối¹⁰. Từ quá trình theo dõi, nhận diện được một đơn vị sản phẩm qua từng công đoạn của quá trình sản xuất, chế biến, phân phối có ý nghĩa quan trọng trong việc xác định chủ thể sản xuất, cung cấp hàng hóa khuyết tật ra thị trường để từ đó quy trách nhiệm cho chủ thể đó thu hồi cũng như bồi thường do hàng hóa khuyết tật gây ra.

Vì vậy, việc bổ sung quy định về truy xuất nguồn gốc hàng hóa trong Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng là nhằm nâng cao hiệu quả thu hồi hàng hóa khuyết tật. Khi xây dựng những quy định liên quan về truy xuất nguồn gốc, cần lưu ý trường hợp truy xuất nguồn gốc đối với loại hàng hóa lâu bền vì những loại hàng hóa này có thể tồn tại trong thời gian hàng chục năm nên việc xây dựng, quản lý và sử dụng dữ liệu về chủ thể sản xuất, nhập khẩu là cần thiết để phục vụ cho việc truy xuất hàng hóa sau khi nó được đưa vào lưu thông.

3. Xây dựng quy định chế tài pháp lý tương xứng với các hành vi vi phạm về thu hồi hàng hoá

Việc không tiến hành biện pháp thu hồi hoặc thu hồi chậm hàng hóa khuyết tật có thể dẫn đến những hậu quả không lường về tính mạng, sức khỏe, tài sản của người tiêu dùng trên phạm vi rộng lớn phụ thuộc vào số lượng hàng hóa đến tay người tiêu dùng. Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng quy định khi phát hiện hàng hóa có khuyết tật, tổ chức, cá nhân sản xuất, nhập khẩu hàng hóa có trách nhiệm: Kịp thời tiến hành mọi biện pháp cần thiết để ngừng việc cung cấp hàng hóa có khuyết tật trên thị trường; thông báo công khai về hàng hóa có khuyết tật và việc thu hồi hàng hóa đó ít nhất 05 số liên tiếp trên báo ngày hoặc 05 ngày liên tiếp trên đài phát thanh, truyền hình tại địa phương mà hàng hóa đó được lưu thông; thực hiện việc thu hồi hàng hóa có khuyết tật đúng nội dung đã thông báo công khai và chịu các chi phí phát sinh trong quá trình thu hồi; và báo cáo kết quả cho cơ quan quản lý nhà nước về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng cấp tỉnh nơi thực hiện thu hồi hàng hóa có khuyết tật sau khi hoàn thành việc thu hồi; trường hợp việc thu hồi hàng hóa có khuyết tật được tiến hành trên địa bàn từ hai tỉnh trở lên thì báo cáo kết quả cho cơ quan quản lý nhà nước về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng ở Trung ương¹¹.

⁹ Xem C. Mác và Ph. Ăngghen: Toàn tập, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, năm 1993.

¹⁰ Xem Khoản 2 Điều 3 thông tư số 03/2011/TT-BNNPTNT quy định về truy xuất nguồn gốc và thu hồi sản phẩm không đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm trong lĩnh vực thủy sản.

¹¹ Điều 22 Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

Các hành vi vi phạm các quy định về thu hồi hàng hóa khuyết tật như không thu hồi hoặc chậm thu hồi có thể gây ra hậu quả nguy hiểm cao cho xã hội, đặc biệt là đối với hàng hóa được sản xuất theo dây chuyền hàng loạt, hoặc việc sản xuất ngày càng được công nghệ hóa trong thời đại công nghệ 4.0 đồng nghĩa với việc các lỗi trên đơn vị hàng hoá, tiêu biểu là phần mềm của các loại xe, linh kiện máy móc sẽ ảnh hưởng đến không chỉ một đợt xe, linh kiện máy móc xuất xưởng từ một nhà máy nào đó, mà còn có thể ảnh hưởng đến hàng triệu chiếc xe, linh kiện máy móc ở nhiều quốc gia¹².

Vì vậy, để hạn chế thực trạng nêu trên, tác giả đề xuất giải pháp là ngoài các biện pháp xử lý hành chính là phạt tiền khi có các hành vi: Không tiến hành biện pháp cần thiết để ngừng việc cung cấp hàng hóa có khuyết tật trên thị trường; không thực hiện đúng việc thu hồi hàng hóa có khuyết tật theo nội dung đã thông báo công khai hoặc không thanh toán các chi phí phát sinh trong quá trình thu hồi; không thông báo công khai về hàng hóa khuyết tật và việc thu hồi hàng hóa đó theo quy định; không báo cáo kết quả thu hồi hàng hóa có khuyết tật cho cơ quan quản lý nhà nước về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng theo quy định¹³, thì các hành vi nêu trên có thể bị xử lý hình sự nếu gây ra hậu quả nghiêm trọng như gây ra thiệt hại tài sản lớn, tổn thất sức khoẻ và tính mạng của nhiều người. Quy định áp dụng hình phạt hình sự đối với các hành vi vi phạm về thu hồi hàng hóa khuyết tật trong Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng cũng phù hợp với xu thế pháp luật thế giới như các nước Anh, Mỹ, Canada...¹⁴

4. Xây dựng trách nhiệm báo cáo thu hồi hàng hóa khuyết tật của doanh nghiệp

Ở Hoa Kỳ, hàng năm có rất nhiều chương trình thu hồi hàng hóa khuyết tật được triển khai và hầu hết đều mang lại kết quả cao với nhiều hàng hóa khuyết tật được loại bỏ khỏi thị trường, góp phần giảm thiểu rủi ro tài chính, giảm sút danh tiếng cho doanh nghiệp cung ứng hàng hóa khuyết tật đó, đồng thời loại bỏ nhiều nguy cơ không an toàn khi sử dụng hàng hóa khuyết tật đó cho người tiêu dùng. Để có được kết quả đó một phần nhờ vào hệ thống làm việc hiệu quả của các cơ quan thu hồi hàng hóa khuyết tật trong từng lĩnh vực của Hoa Kỳ là CPSC (the Consumer Product Safety Commission), FDA (the Food and Drug Administration) và NHTSA (the National Highway Traffic Safety Administration), một phần là sự chặt chẽ trong những quy định của pháp luật Hoa Kỳ về thu hồi hàng hóa khuyết tật, một trong số đó là quy định nghĩa vụ báo cáo của doanh nghiệp cung ứng hàng hóa khuyết tật. Theo luật pháp Mỹ, nghĩa vụ báo cáo của doanh nghiệp có hai giai đoạn: Báo cáo khi doanh nghiệp phát hiện ra khiếm khuyết hay còn gọi là báo cáo ban đầu và báo cáo kết quả sau khi thu hồi cho cơ

¹² <http://khoa hocphattrien.vn/%C3%94t%C3%B4%20-%20Xe%20m%C3%A1y/cong-nghe-cang-hien-dai-luong-oto-bi-trieu-hoi-cang-lon/20180604085118738p859c942.htm>

¹³ Nghị định số 14/VBHN-BCT quy định xử phạt vi phạm hành chính trong hoạt động thương mại, sản xuất, buôn bán hàng giả, hàng cấm và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng.

¹⁴ Xem the general product safety regulations 2005 của Anh; consumer product safety act, federal food, drug, and cosmetic act và motor vehicle safety của Mỹ.

quan có thẩm quyền. Báo cáo đầu tiên là khi công ty nhận thức được rằng, sản phẩm của mình gây rủi ro cho sự an toàn của người dùng hoặc vi phạm một yêu cầu theo quy định của pháp luật, như vi phạm những quy định về tiêu chuẩn an toàn trong đạo luật an toàn sản phẩm tiêu dùng, báo cáo kết thúc là khi đã hoàn thành xong chiến dịch thu hồi hàng hóa khuyết tật. Sở dĩ có quy định này là theo luật pháp Hoa Kỳ, chỉ những cơ quan nhà nước có đầy đủ sức mạnh về kinh tế, chính trị cũng như kinh nghiệm có thể hỗ trợ cho doanh nghiệp đồng thời đảm bảo cho quá trình thu hồi đạt được hiệu quả tốt nhất. Vì vậy, ngay từ khi mới bắt đầu cũng như kết thúc quá trình thu hồi, cần phải có sự tham gia kiểm tra, giám sát và can thiệp từ phía nhà nước, mà đại diện là các cơ quan có thẩm quyền.

Theo tác giả, quy định trên là hợp lý, vì quá trình thu hồi tự nguyện hay bắt buộc cũng cần có sự tham gia giám sát, đôn đốc của cơ quan đại diện nhà nước. Do đó, pháp luật Việt Nam cũng cần ghi nhận thêm thủ tục báo cáo của doanh nghiệp khi phát hiện khuyết tật của hàng hóa bên cạnh thủ tục báo cáo kết quả cho cơ quan quản lý nhà nước về bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng cấp tỉnh nơi thực hiện thu hồi hàng hóa có khuyết tật sau khi hoàn thành việc thu hồi¹⁵.

5. Một số quy định khuyến khích doanh nghiệp tự nguyện thu hồi

Theo thống kê của Bộ Công Thương trong 05 năm (2012 - 2016), Việt Nam triển khai được 80 vụ thu hồi hàng hóa khuyết tật¹⁶, tỷ lệ hàng hóa thu hồi được trong mỗi vụ còn khá thấp¹⁷. Điều này đa phần xuất phát từ yếu tố tự nguyện thu hồi hàng hóa khuyết tật của doanh nghiệp. Khi có một khiếm khuyết đối với hàng hóa mình sản xuất ra hoặc đưa vào lưu thông, tâm lý chung của các doanh nghiệp là lo sợ chi phí phát sinh về thu hồi, sửa chữa, bồi hoàn hoặc bồi thường thiệt hại gây ảnh hưởng tài chính nặng nề, có thể dẫn tới phá sản doanh nghiệp. Vì vậy, nhiều vụ thu hồi hàng hóa trên thế giới mà Việt Nam đứng ngoài cuộc cũng như các doanh nghiệp đều né tránh thực hiện biện pháp thu hồi với nhiều lý do như: Chưa nhận được thông báo từ hãng mẹ, hoặc nguồn linh kiện lắp ráp ở quốc gia đó không giống với Việt Nam hoặc cắt giảm bớt các linh kiện lắp ráp trên cùng một loại hàng hoá...¹⁸.

Để khắc phục tình trạng trên, Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng Việt Nam cần có những quy định khuyến khích các doanh nghiệp tự nguyện thu hồi hàng hóa khuyết tật, cụ thể: Khi xác định trách nhiệm pháp lý của doanh nghiệp đối với hàng hóa có khuyết tật, không an toàn, pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng nên có điều khoản quy định về việc công bố cảnh báo an toàn hoặc việc bắt đầu thu hồi sản phẩm không được coi là một sự thừa nhận hợp pháp đối với sản phẩm đang bị lỗi và không là căn cứ để xác định bồi thường thiệt hại khi có thiệt hại do hàng hóa khuyết tật gây ra. Quy định này góp phần thúc đẩy các

¹⁵ Khoản 4 Điều 22 Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng năm 2010.

¹⁶ Bản tin cạnh tranh và người tiêu dùng số 60-2016.

¹⁷ <http://dantri.com.vn/o-to-xe-may/hang-ngan-xe-o-to-bi-trieu-hoi-do-loi-ky-thuat-80-so-xe-chua-duoc-sua-loi-20151109095742861.htm>

¹⁸ <http://xe.baogiaothong.vn/vi-sao-xe-o-viet-nam-it-bi-trieu-hoi-d194164.html>

hành động tự nguyện thu hồi từ phía doanh nghiệp, rút ngắn được thời gian thực hiện các thủ tục hành chính liên quan, từ đó rút ngắn thời gian thu hồi, hạn chế thấp nhất thiệt hại do hàng hóa khuyết tật gây ra.

C. KẾT LUẬN

Để bảo vệ tốt hơn quyền lợi người tiêu dùng, việc xây dựng pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, trong đó có nội dung về thu hồi hàng hóa khuyết tật, có giá trị thực thi và áp dụng là điều cần thiết. Do đó, với những đề xuất về định nghĩa thu hồi hàng hóa khuyết tật, truy xuất nguồn gốc hàng hoá, xây dựng quy định chế tài pháp lý tương xứng với các hành vi vi phạm về thu hồi hàng hoá, xây dựng trách nhiệm báo cáo thu hồi hàng hóa khuyết tật của doanh nghiệp và một số quy định khuyến khích doanh nghiệp tự nguyện thu hồi, tác giả mong muốn đóng góp các định hướng hoàn thiện nhằm xây dựng pháp luật bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng phù hợp với xu thế phát triển hiện nay.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Công Thương, Bản tin cạnh tranh và người tiêu dùng, số 60-2016.
2. C. Mác và Ph. Ăngghen (1993), *Toàn tập*, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, năm 1993.
3. Jeffrey A. Lamken, *efficient accident prevention as a continuing obligation: The duty to recall defective products*.
4. Quốc hội Mỹ, *consumer product safety act*.
5. Quốc hội Mỹ, *federal food, drug, and cosmetic act*.
6. Quốc hội Mỹ, *motor vehicle safety*.
7. Vương quốc Anh (2005), *General product safety regulations 2005*.
8. <http://xe.baogiaothong.vn/vi-sao-xe-o-viet-nam-it-bi-trieu-hoi-d194164.html>
9. <http://dantri.com.vn/o-to-xe-may/hang-ngan-xe-o-to-bi-trieu-hoi-do-loi-ky-thuat-80-so-xe-chua-duoc-sua-loi-20151109095742861.htm>
10. <http://khoaocphattrien.vn/%C3%94t%C3%B4-%20Xe%20m%C3%A1y/cong-nghe-cang-hien-dai-luong-oto-bi-trieu-hoi-cang-lon/20180604085118738p859c942.html>